

MEĐUNARODNI DAN STARIJIH OSOBA 1. LISTOPAD 2014. – NA STARIJIMA SVIJET OPSTAJE A NA MLADIMA OSTAJE

Referentni centar Ministarstva zdravlja RH za zaštitu zdravlja starijih osoba-Centar za zdravstvenu gerontologiju Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Dr Andrija Štampar, Voditeljica Prim.dr.sc.Spomenka Tomek-Roksandić

e-mail: spomenka.tomek-roksandic@stampar.hr;

Glavna Skupština Ujedinjenih naroda proglasila je **1. listopada, Međunarodni dan starijih osoba**, od 14. prosinca 1990.g., Rezolucijom 45/106, ističući značenje iskoristivog potencijala izrazito rastućeg svjetskog srarijeg pučanstva. Slogan Svjetske zdravstvene organizacije i UN-a: "**Stariji ljudi kao nova snaga za razvoj**", **upućuje na osiguranje aktivnog zdravog starenja. Ministarska konferencija o starenju iz Beča, iz rujna 2012.**, prihvatila je **DEKLARACIJU O OSIGURAVANJU DRUŠTVA PRIMJERENOGA OSOBAMA SVIH ŽIVOTNIH DOBI - PROMICANJEM KVALITETE ŽIVOTA I AKTIVNOGA STARENJA**. Prihvatili su je predstavnici država članica Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE), okupljeni na Ministarskoj konferenciji o starenju održanoj od 19. do 20. rujna 2012. godine u Beču, kojom se iznova potvrđuje predanost cilju iskazanom na Ministarskoj konferenciji u Berlinu 2002. godine i susljedno potvrđenom u deklaraciji donesenoj na Ministarskoj konferenciji u Leónu 2007. godine, za provedbu strategije regionalne implementacije Međunarodnoga plana aktivnosti vezanih uz aktivno zdravo starenje, donesenoga u Madridu 2002.g. te. Iz Ministarske deklaracije o aktivnom starenju u cilju poticanja i promicanja provedbe UNECE RIS/MIPAA-a. U njegovu trećem implementacijskome ciklusu (2013.-2017.), odlučnost UN-a je u nakani do 2017. godine ostvariti sljedeće ciljeve politike država članica UN-a, u koju i spada država članica Hrvatska s udjelom od 17,7 % starijih od 65 godina po popisnoj 2011.g., a u suglasju s Nacionalnom strategijom razvoja zdravstva 2012-2020.::

:

I. Potiče se produljivanje radnoga vijeka, a radnu sposobnost održava:

- (a) Promicanjem i podržavanjem zdravih načina života, duševnoga zdravlja i blagostanja, prevencijom, geroprofilaktičnim mjerama i kontrolom nezaraznih bolesti i osiguravanjem sigurnih i zdravih uvjeta rada, što uključuje mjere kojima se teži uravnotežiti profesionalni život i profesionalno okruženje za cijeloga trajanja radnoga vijeka.
- (b) Postizanjem viših stopa zaposlenosti muškaraca i žena starije životne dobi kroz odgovarajuće poticaje vezane uz sustav oporezivanja i sustav socijalne sigurnosti, otvaranje radnih mjesta prilagođenih ovoj dobnoj skupini, fleksibilne rasporede radnoga vremena, informiranje, programe obuke i obnavljanja znanja i vještina prilagođenih dobi te mjere zbrinjavanja starijih osoba poduzete u javnome i privatnome sektoru.
- (c) Kreiranjem politika tržišta rada utemeljenih na znanstvenim dokazima, u okviru kojih je prepoznato da politike zapošljavanja mladih i starijih osoba moraju biti komplementarne i na dobrobit svijui. Valja promicati pozitivne stavove prema starijim zaposlenicima i boriti se protiv diskriminacije prema dobi na tržištu rada.
- (d) Iznalaženjem fleksibilnijih načina umirovljenja i poticanjem duljeg ostanka u aktivnom radnom statusu sukladno potrebama i težnjama pojedinca.
- (e) Provođenjem reformi mirovinskoga sustava u cilju prilagođavanja produljenju životnoga vijeka i rastućem broju starijih osoba koje rade „na crno“, potičući pritom, shodno prilikama, produljenje zdravoga radnoga vijeka i održavajući međugeneracijski reciprocitet i međugeneracijsku jednakost, promičući održivost i primjerenost mirovinskoga sustava kako u javnom, tako i u privatnom sektoru te osiguravajući posvemašnju pokrivenost ovakvim sustavima.
- (f) Promicanjem uloge starijih radnika kao prenositelja znanja i iskustva na mlađe radnike.

Međunarodni dan starijih osoba obilježava se u Hrvatskoj i gerontološkom edukacijom putem 194. GERONTOLOŠKE TRIBINE kao i održavanjem 11. Gerontološkog tulumu gdje starije osobe prikazuju primjerima dobre prakse rezultate svoje radno-okupacijske aktivnosti radom Gerontoloških centara-izvaninstitucijske skrbi za starije te u cijelom svijetu kako bi se naglasilo značenje osiguravanja životne sredine koja se može prilagoditi potrebama i sposobnostima stanovnika starije dobi. **Nužno je osigurati životni okoliš, koji se može prilagoditi kako zdravstvenim tako i socijalnim potrebama i funkcionalnoj sposobnosti starijih osoba.**

Povodom Međunarodnog dana starijih osoba navodimo odabrana načela Ujedinjenih naroda o skrbi za starije ljude, koju je 1991. usvojila Glavna skupština UN-a ([rezoluciju 46/91](#) Ujedinjenih naroda), koja imperativno nameću njihovu primjenu u misiji osiguranja unapređenja zaštite zdravlja starijih i poboljšanje kvalitete njihovog življenja.

Odabrana načela Ujedinjenih naroda o skrbi za starije ljude:

NEOVISNOST I UČINKOVITOST SKRBI

Starijim ljudima omogućiti sljedeće:

- dostupnost primjerene zdravstvene i socijalne skrbi, gerontološke i gerijatrijske zaštite zdravlja starijih, sigurnog okoliša i kroz osiguranje dohotka, obiteljske podrške i potpore zajednice, te kroz samopomoć;
- pravo na rad ili pristup drugim aktivnostima kojima bi se osigurao dohodak;
- mogućnost sudjelovanja u odlučivanju kada i prema kojem rasporedu će ići u mirovinu ovisno o funkcionalnoj sposobnosti i osiguranjem produljenja radnog vijeka;
- pristup odgovarajućim obrazovnim programima i programima obuke za stjecanje različitih novih vještina i znanja;
- život u sigurnoj sredini koja se može prilagoditi osobnim potrebama, zdravstvenim i socijalnim u odnosu na funkcionalnu sposobnost starije osobe;
- život u vlastitom domu što je duže moguće, što diktira razvoj izvaninstitucijske skrbi za starije, a kada nastupi bolesno starenje nužno je osigurati gerijatrijsku zdravstvenu njegu;

-osiguranje aktivnog zdravog starenja i unapređenja kvalitete življenja te osiguranje prava starijih.

- imati neometan pristup zdravstvenoj skrbi koja će im omogućiti održavanje i postizanje najbolje moguće razine tjelesnoga, društvenog i emotivnog blagostanja, te spriječiti ili odgoditi početak bolesti;
- imati pristup socijalnim i zakonodavnim službama zbog poboljšanja samostalnosti, zaštite i skrbi;
- moći koristiti odgovarajuće razine institucionalizirane skrbi kojom bi im se osigurala zaštita, rehabilitacija te socijalni i društveni poticaji u humanoj i sigurnoj sredini;
- moći ostvariti ljudska prava i temeljne slobode tijekom boravka u bilo kakvoj ustanovi za skrb, liječenje ili prihvat starijih ljudi, uključujući cjelovito poštivanje njihovih vjerovanja, dostojanstva, potreba i privatnosti, kao i prava na odlučivanje o vlastitoj skrbi i kvaliteti življenja.
- imati mogućnost ostvarenja cjelovita razvitka vlastitih potencijala;
- imati pristup obrazovnim, kulturnim, duhovnim i rekreacijskim sredstvima društva u kojem žive.
- moći dostojanstveno i sigurno živjeti te biti zaštićeni od izrabljivanja i tjelesnog i duševnog zlostavljanja;
- biti sigurni da će se s njima postupati pošteno bez obzira na dob, rasnu ili etničku pripadnost, invaliditet ili drugi status.

[Svjetska zdravstvena organizacija](#) u "Brazilskoj deklaraciji o aktivnom zdravom starenju" pitanje zdravog starenja postavlja u kontekst održivog razvoja. Zdrave, aktivne starije osobe važan su resurs svojim obiteljima, zajednici i ekonomiji cjelokupnog pučanstva. Zaštita zdravlja starijih osoba glavni je pokazatelj napretka ili propusta za zaštitu zdravlja cjelokupnog stanovništva.